

KRITIČKO RAZMATRANJE MODELA *HOMESCHOOLINGA*¹

Katarina Dadić, znanstvena novakinja
Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
Odjel za nenastavničku naobrazbu

Sažetak: Radom je predstavljena suvremena koncepcija "obrazovanja kod kuće" koja je popularnost stekla zbog povećanja kritika formalnog obrazovanja. Budući da takva vrsta obrazovanja u Republici Hrvatskoj još uvijek nije zakonski omogućena, autorica se u članku usredotočila na analizu polazišnih točaka zahtjeva za obrazovanje kod kuće koji je Hrvatska kršćanska koalicija uputila Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta. Obrazovanje kod kuće neupitno ima svoje prednosti, no uvidom u dani model dolazimo do izdvajanja triju važnih čimbenika na koje moramo staviti naglasak ukoliko želimo da se takva vrsta obrazovanja zakonski omogući. Tri su elementa bitna, a to su baziranje obrazovanja kod kuće na autentičnom hrvatskom modelu *homeschoolinga*, roditeljska kvalificiranost te sustavnije i češće provjere znanja učenika koji se obrazuju kod kuće. S druge strane, u radu su istaknuti škola i grupe vršnjaka kao važni socijalizacijski čimbenici, kvalitetnije obrazovanje učitelja i njihovo sustavno usavršavanje, stručno utemeljen odabir studenata za učiteljski poziv, znatno manji broj učenika na jednog učitelja te kvalitetno nagrađivanje učitelja za njihov rad kao čimbenici koji idu u prilog odabiru škole kao institucije u kojoj će se dijete obrazovati.

Ključne riječi: Hrvatska kršćanska koalicija, obrazovanje kod kuće ili *homeschooling*, škola, učenik, učitelj.

1. Uvod

Iako je obrazovanje kod kuće kroz povijest oduvijek prisutno, uzimajući za primjer najpoznatijega Aristotelova učenika Aleksandra Makedonskog ili našem vremenu bliže primjere učenika poput Abrahama Lincolna ili Winstona Churchilla, takav specifičan način obrazovanja (vodeći se povijesnim okolnostima kao što je npr. društveno uređenje) neće biti predmet ovoga rada. Suvremena koncepcija pojma "obrazovanje kod kuće" ili "kućno obrazovanje" (engl. *homeschooling*) nastala je sredinom 60-ih godina prošloga stoljeća. Pojam kao takav zapravo označava udaljavanje od škole, a ogleda se u dva smjera: ideološkom i pedagoškom. Dva važna predstavnika "kućnog obrazovanja" jesu Raymond Moore, koji se zalagao za roditeljsko preuzimanje moralnog i du-

---

¹ U daljnjem dijelu teksta autorica će se negdje koristiti pojmom *homeschooling*, a negdje istoiznačnicom na hrvatskom jeziku *obrazovanje kod kuće*.

hovnog odgoja svoje djece isključujući utjecaj škole, i John Holt, koji je radeći kao nastavnik došao do zaključka da strogo strukturiran sustav učenja u znatnoj mjeri prigušuje djetetov duh. Tijekom 1960-ih i 1970-ih godina prošloga stoljeća većina roditelja koji su svoju djecu obrazovali kod kuće pripadala je supkulturama (npr. hipi-kultura, zagovornici *new age*-filozofije i sl.). Do sredine 1980-ih većinu roditelja čine pripadnici kršćanske desnice, čiji je postotak do kraja 1990-ih iznosio čak 75 % (Livni, 2000). U posljednje se vrijeme obrazovanje kod kuće često vezuje uz religijska polazišta obitelji koje se odlučuju za takav vid obrazovanja, kao npr. u slučaju obitelji Romeike koja je u Njemačkoj platila kaznu u iznosu od 70 000 eura zbog kršenja zakona koji izričito zabranjuje obrazovanje djece kod kuće. Obitelj je zatražila i dobila azil u SAD-u (Morristown, Tennessee), gdje sada roditelji obrazuju djecu u skladu sa svojim evangeličkim uvjerenjima (<http://www.spiegel.de/international/germ>). No bilo bi sasvim pogrešno tvrditi da se obrazovanje kod kuće može pripisati isključivo kršćanskim obiteljima (tu se najčešće ubrajaju kršćanske denominacije, protestanti i evangelisti). Takav rast autori promatraju iz perspektive širenja obiteljskih vrijednosti (Biellik i sur., 2001; Lines, 2000b; McDowell i sur., 2000; Welner and Welner, 1999), koje pojedine obiteljske zajednice (ne samo one s religijskim polazištima) visoko vrednuju. Ono što je u znatnoj mjeri doprinijelo revitalizaciji takvog obrazovanja jest i povećanje kritika formalnog obrazovanja. Da bismo bolje potkrijepili tvrdnju, uzet ćemo za primjer samo 16 % obitelji u SAD-u koje su 1985. godine izrazile svoje odobravanje takvog vida obrazovanja, da bi se do 2001. godine ta brojka povećala na 41%. Do 2003. godine u SAD-u se više od milijun učenika obrazovalo u vlastitom domu (Lines, 1998). Različiti su motivi zbog kojih se roditelji odlučuju obrazovati djecu kod kuće, uključujući vjerske razloge, loše školske uvjete, nedovoljno akademskog izazova i dr., pa sve do neslaganja s nastavnim planom i programom. Povećano zanimanje za obrazovanje kod kuće svakako prati i razvoj novih tehnologija, uz ostale mnogobrojne razloge. Naime mali je broj kućanstva koja u današnje vrijeme nemaju internet. Wake (2000) pobliže opisujući kanadski model obrazovanja kod kuće zaključuje da jeftinija računala, lakši pristup internetu i laka dostupnost svih potrebnih materijala na mreži kod većine roditelja olakšavaju odluku da obrazuju svoju djecu kod kuće. Internet je prouzročio "revoluciju" povezujući učenike u veliku zajednicu *homeschoolera* koji su razvili kontakte diljem svijeta (Gooderham, 1996). S obzirom da je u Republici Hrvatskoj u rujnu 2010. godine Hrvatska katolička koalicija predala zahtjev Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa u kojem se traže izmjene i dopune Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi kako bi se uvelo obrazovanje kod kuće, cilj ovoga rada bit će detaljna analiza polazišnih točaka istog zahtjeva, ali i mogućnosti njegove realizacije.

2. Teorijska polazišta

Opća deklaracija o pravima čovjeka u čl. 26 (3) navodi da roditelji imaju prvenstveno pravo birati vrstu obrazovanja za svoju djecu. Također, u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i sloboda u protokolu 1 (2) stoji da će u obavljanju svojih funkcija povezanih s obrazovanjem i poučavanjem država poštovati pravo roditelja da osiguraju obrazovanje i poučavanje u skladu sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima. Vodeći se tim dokumentima, ali i pozivajući se na pravo roditelja iz čl. 63 Ustava Republike Hrvatske koji propisuje da su roditelji dužni uzdržavati, školovati i odgajati djecu s pravom samostalnog odlučivanja o odgoju djece, kod nas se pojavila inicijativa za uvođenje mogućnosti obrazovanja kod kuće. Ono bi kao takvo predstavljalo alternativu formalnom obrazovanju u školskim ustanovama. Na pozornici koja je i dalje zadržala naziv škola kroz dva su se desetljeća izmijenili različiti ciljevi, zadaci, sadržaji, strategije i metode učenja i poučavanja. S vremenom su se oni počeli vješto zamatati u retoriku vlastitoga smisla, kojom se nastojalo osjetljivoj i sumnjičavoj publici nametnuti izbor, ali ju i ostaviti u uvjerenju da se upravo takvim izborom sve više približava zadovoljavanju svojih pravih potreba. Postalo je gotovo svejedno gdje se podučava, ako je vizija cilja bila povezana s intelektualnim nadahnućem, moralnim pročišćenjem ili društvenim spasenjem pojedinca (Spajić-Vrkaš, 1999: 580). Iz toga bi se konteksta popularizacija obrazovanja kod kuće mogla pobliže shvatiti. Poznato je da je obrazovanje kod kuće rašireno u državama poput SAD-a, Engleske, Kanade, Australije i sl., no iskustva tih zemalja ipak nisu bila ključna za formiranje zahtjeva koji je Hrvatska kršćanska koalicija uputila nadležnom ministarstvu u Republici Hrvatskoj. Navedena se koalicija vodila modelima susjednih nam zemalja. U Sloveniji je obvezno osnovnoškolsko obrazovanje kod kuće omogućeno od 1996. godine, a u Crnoj Gori od 2003. godine. Zahtjev koji je bio upućen MZOŠ-u oslanjao se na slovenski model, u kojem su zakonodavna rješenja izvedena na osnovi iskustava iz danskog obrazovnog sustava.

2.1. Komparativna analiza modela obrazovanja kod kuće

Zahtjev za uvođenje obveznog osnovnoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj u velikoj se mjeri oslanjao na slovenski model obrazovanja kod kuće. Navedeni model sastoji se od tri dijela, a to su obveze i prava roditelja i djeteta koje se obrazuje kod kuće, provjere znanja te obveze i prava škole. U članku će se naglasiti dijelovi navedenog modela, a koji se odnose na nekvalificiranost roditelja za obrazovanje i provjeru znanja. Ono što je jako važno naglasiti jest prvotni paradoks na koji nailazimo. Naime zahtjev za uvođenje obrazovanja kod kuće podnijela je Hrvatska kršćanska koalicija (protestantska denominacija) koja u svom planu djelovanja i viziji za budućnost jasno naglašava da želi osnažiti noseće strukture društva, ali i utjecati na njegovu dobrobit

na područjima društvenog djelovanja. Nadalje ista koalicija naglašava kako uvažava i poštuje međusobne razlike u djelovanju. Ono što smo istaknuli u uvodnom dijelu ovoga članka, imajući u vidu razvoj *homeschoolinga* kroz povijest, jesu jasna religijska polazišta. U samom zahtjevu koji je bio naslovljen na resorno ministarstvo nigdje nije navedeno koja je okosnica istoga zahtjeva za legalizaciju *homeschoolinga* u Republici Hrvatskoj. U njemu se izravno preuzima slovenski model (isti je preuzet od danskog modela), u kojem nema niti riječi o religijskoj osnovi. Također se podnositelj zahtjeva poziva i na Opću deklaraciju o pravima čovjeka i Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i sloboda, latentno nam dajući do znanja kako se ta ista prava od strane škole krše unatoč tomu što je i samim Ustavom Republike Hrvatske zagarantirano ono na što se oni pozivaju. Također, preuzeti slovenski model donosi nešto poprilično upitno, a to je da roditelj koji obrazuje svoje dijete kod kuće ne mora imati minimalnu stručnu spremu, tj. on ne mora nužno biti kvalificirani učitelj. Ne možemo dakle izbjeći pitanje učiteljskih kompetencija i/ili roditeljskih nekompetencija, a koje se odnose na obrazovanje. Postavlja se pitanje minorizira li se uloga škole, ali i učitelja te njegovih profesionalnih, pedagoško-didaktičko-metodičkih, interkulturalnih ili pak radnih kompetencija? S obzirom da kompetencija podrazumijeva posjedovanje neophodnih sposobnosti, autoriteta, vještina i znanja (Oxford advanced learners encyclopedic dictionary, 1989: 183), upućeni smo na mišljenje da će roditelj kao nekvalificiran učitelj teško zadovoljiti navedene kriterije ukoliko želi obrazovati svoje dijete. Područje učiteljskih kompetencija široko je određeno, što nikako nije zanemarivo. Ono obuhvaća četiri područja, a to su stručnopredmetno, pedagoško, organizacijsko te komunikacijsko-refleksivno područje (Klassen i sur., 1990). Nadalje analiza priređena od strane ureda Eurydice (2003) jasno pokazuje da nijedna država, kada postavlja zahtjeve za učitelje i nastavnike, ne razmišlja isključivo o klasičnim kompetencijama već identificira i druga područja poput poučavanja uz upotrebu suvremene informacijske tehnologije (ICT), integracije djece s posebnim potrebama, rada u skupinama s različitim djecom, pa i multikulturalnih mješovitih skupina, menadžmenta škole i različitih administrativnih poslova te rješavanja konflikata ('new competences now expected of teachers', Eurydice, 2003: 6). Neizbježno je uzeti u obzir i same nastavne kompetencije kao što su planiranje i pripremanje za nastavni sat, sama izvedba nastavnog sata (vođenje i tijek), razredni ugođaj (disciplina), ocjenjivanje učeničkog napretka te osvrt i prosudba vlastitoga rada (Kyriacou, 1998: 24). Prema istom autoru nastavna se umijeća mogu opisati kao posebno smišljene nastavničke aktivnosti koje potiču na učenje. Tri su važna elementa nastavnih umijeća (Kyriacou, 1998: 16):

1. *Znanje* – nastavnikovo znanje o predmetu, učenicima, kurikulumu, nastavnim metodama i utjecaju drugih čimbenika na poučavanje i učenje te znanje o vlastitim nastavnim umijećima.
2. *Odlučivanje* – razmišljanje i odlučivanje prije nastave te za vrijeme i poslije nje o tome kako najlakše postići predviđene pedagoške rezultate.

3. *Radnje* – ponašanje nastavnika sa svrhom poticanja učenja kod učenika.

Možemo slobodno reći da se odgovor na želju za obrazovanjem kod kuće krije u interkulturalnom obrazovanju. Ukoliko znamo da se interkulturalni odgoj i obrazovanje pojavljuju kao težnja za potvrđivanjem izvornih kulturnih identiteta (odgovor na osnovna polazišta Hrvatske kršćanske koalicije) koji su jednakovrijedni dominantnoj kulturi, oni ne bi smjeli biti isključivi. Kvalitetan odgovor na zahtjev svakako je interkulturalno obrazovanje koje može pridonijeti priznavanju doprinosa svake civilizacije, promicanju pozitivnog i dinamičnoga odnosa među različitim kulturama (Hrvatić, 2011) ili pak, u našem slučaju, religijskim denominacijama. Danas se od implementacije interkulturalizma u obrazovanje očekuje doprinos boljem suživotu između različitih etičkih, vjerskih, kulturnih i socijalnih skupina, unaprjeđivanje, afirmiranje i zaštita ljudskih prava, temeljnih sloboda i demokracije, promicanje svijesti o vlastitom nacionalnom, kulturnom, jezičnom i vjerskom identitetu te poticanje međusobnog uvažavanja različitosti (Hrvatić, 2011 prema Galić, 2007). Ukoliko se osvrnemo na interkulturalne kompetencije pedagoga ili učitelja, s pravom možemo tvrditi da su takve kompetencije usmjerene na osposobljavanje učenika za komunikaciju i prihvaćanje ljudi koji su različiti od njega (u ovom slučaju pripadnici denominacije), kako bi se on osjećao dostojnim i ravnopravnim članom zajednice kojoj pripada (Hrvatić, 2011 prema Fly Sainte Marie, 1994). U članku "Interkulturalizam kao paradigma za razmišljanje o različitosti" profesorica Martine Abdallah-Preteuille iznosi jasan stav kako je obrazovanje potrebno kontekstualizirati u pogledu socijalnih, političkih i komunikacijskih stvarnosti. Ističe važnost međukulturne razmjene koja stalno mijenja stvarnost. Interkulturalizam u obrazovanju, smatra ona, razvija nove oblike u ponašanju učenika, ali i učitelja, izravno mijenjajući njihove stavove i čineći ih tolerantnijima (Abdallah-Preteuille, 2006). Stoga učitelj kao interkulturalni medijator postaje novi socijalni metodičar, majeutičar, informator, komentator, analitičar, animator, misionar, humanist i Prometej novoga stoljeća. Njegova pedagoška uloga mora korespondirati s društvenim promjenama: bićem, prirodom i životnim stilovima djece i mladeži, uključujući i promjene u njihovu obiteljskom, ali i socijalnom okruženju, kao i novim tehnološkim postignućima s kojima svakodnevno komuniciraju (Previšić, 1999: 78).

Slovenski model donosi i dio u kojem stoji da učenik na kraju školske godine mora pristupiti godišnjoj provjeri znanja. Predmetni nastavnik škole kojoj dijete pripada ima za obvezu pripremiti godišnju provjeru. To također predstavlja iznimno spornu točku modela za dijete, s obzirom da je ono dovedeno u situaciju da jednom provjerom dobiva ocjenu za razinu postignutog znanja. Tu je svakako prisutna isključenost različitih komponenti kada je riječ o ocjenjivanju, što nikako ne ide u korist učeniku koji je na neki način "pri-?iljen reproducirati gradivo cijele školske godine" isključivo izborom svojih roditelja, budući da se ne čini mogućim da dijete u dobi od 7 ili 8 godina na osnovi relevantnih kriterija samo odabere hoće li biti obrazovano kod kuće.

Ocjenjivanje učenika ili grupe učenika izvodi se na temelju ispitivanja (usmenih, pismenih, praktičnih) ili na osnovi promatranja učenikova rada, reagiranja i ponašanja u procesu učenja i nastave. Stoga bi svesti ocjenjivanje na razinu koja je predložena slovenskim modelom značilo u mnogočemu ograničiti učenika (projektna nastava, partnersko učenje, samoevaluacija i sl.), ali i nepravedno zanemariti sva dokimološka dostignuća.

2.2. Školska socijalizacija i obrazovanje kod kuće

Postoji još niz važnih stavki na koje se možemo osvrnuti kada je riječ o obrazovanju djeteta u vlastitom domu. "Isključenost" djeteta iz života škole u značajnoj mjeri utječe na socijalizaciju. Škola, odmah nakon obitelji, označava "žarišno mjesto" socijalizacije. Ona djeluje kao most između obitelji i društva kao cjeline. S obzirom na navedeno, očito je velik deficit isključiti dijete iz života škole i ne imati u vidu procese razmjene iskustava s drugima, gdje ono uči posebne oblike socijalno prihvatljivog ponašanja. Istina je da dijete u školi može doživjeti i socijalno neprihvatljivo ponašanje od strane svojih vršnjaka ili učitelja. Može i naići na sasvim različita mišljenja ili stavove, no je li to uistinu dostatan razlog za izbjivanje iz osebujne školske zajednice? Znači li to da će dijete i u kasnijem integriranju u društvo svakodnevno nailaziti na svoje istomišljenike ili će mu pak takve moguće situacije pomoći u kasnijem uspješnijem rješavanju međuljudskih i drugih odnosa? Važno je naglasiti da je škola izvrsno mjesto za razvoj interpersonalnih znanja i vještina. Neizbježan dio stvaranja socijalne kompetencije jest i kvaliteta interakcije s vršnjacima koja služi izgradnji i održavanju socijalnih odnosa. Razumijevanje osjećaja i potreba drugih, izražavanje osobnih želja ili ideja, rješavanje problema, suradnja, pregovaranje, jasno izražavanje emocija, prepoznavanje različitih socijalnih situacija te ostvarivanje i održavanje prijateljstva važan su segment školske zajednice. Primjena takvih socijalnih znanja i vještina može biti olakšana pod vodstvom kompetentnog učitelja koji pruža potporu tijekom nastavnog procesa (Heejong i Kemple, 2006). Život u školi svakako predstavlja idealnu platformu za daljnje integriranje u društvo, ali i važnu okosnicu razvijanja brojnih vrijednosti, vještina, kritičkog mišljenja, kreativnosti, prosocijalnog ponašanja i usmjerenosti na zajednicu, ali i usmjerenosti na budućnost. Škola ima specifičnu društveno-pedagošku funkciju koja se u svom povijesnom hodu obogaćivala u skladu s ciljevima društva i zadacima odgoja i obrazovanja. Intenzivan znanstveno-tehnološki razvoj, demokratizacija društvenih odnosa, afirmiranje slobodne i humane osobe, jačanje uloge obrazovanja u suvremenom svijetu te osposobljavanje za stjecanje znanja tijekom cjelokupnog života samo su neke od determinanti koje uvjetuju i zahtijevaju pozicioniranje škole kao važnog socijalizacijskog činitelja. Ona neizbježno uspostavlja "odnose i integracije", obogaćuje sustav dinamikom i novim odnosima (Pivac, 1995). Odabirom obrazovanja djeteta kod kuće isključuje ga se i iz svih popratnih aktivnosti koje su

vezane uz školu, suradnje sa školskom stručnom službom i sl. Kada je riječ o obrazovanju djeteta kod kuće, ne možemo zanemariti roditeljske ciljeve i vrijednosti (koji mogu, ali i ne moraju biti u skladu s vrijednostima koje zagovara škola), roditeljski odgojni stil (autoritaran, autoritativan, permisivan, zanemarujući), ali i same roditeljske aktivnosti (to se odnosi na roditeljsko ponašanje koje je determinirano odgojnim ciljevima). Slobodno se možemo zapitati i je li roditelj spreman na obradu kontroverznih tema, vjeruje li dovoljno u uspjeh svoga djeteta ili ispunjava svoja osobna zadovoljstva te postoji li mogućnost jednodimenzionalnog obrazovanja ili, u krajnjem slučaju, indoktrinacije? Je li dovoljno objektivan i postoje li dani kada nema volju obrazovati svoje dijete kod kuće? Hoće li dijete svakodnevno imati kontinuitet u učenju i može li ono svoje roditelje doživljavati kao istinske učitelje? Ne podcjenjujući roditeljsku želju za obveznim obrazovanjem svoga djeteta, jasno je kako, s druge strane, kod učitelja mora biti vidljiva sposobnost suočavanja s nejasnim i složenim situacijama u učionici i školi, ali i aktivan odgovor na cijeli niz gore navedenih parametara. Učiteljeve su granice dalekosežne ukoliko stvara povoljno ozračje za snošljivost u mišljenju i posreduje među razlikama ne samo etičkih ili kulturoloških posebnosti nego uopće slobodnog i kreativnog iznošenja mišljenja, podjednako o prirodnim i društvenim pojavama (Previšić, 1999). Škola se danas koncipira kao odgojno-obrazovna zajednica koja svojom organizacijom i karakterom pedagoškog procesa otkriva, potiče i razvija mogućnosti samorazvoja i samoodržanja u svijetu koji se mijenja (Pivac, 1995). Škola je mjesto na kojem se stvara ozračje poticanja, inicijative, stimuliranja i napretka, a ne stagnacije. Ona nužno mora izgrađivati i ozračje optimizma, stvaralaštva i inovacije, a ne poraza i neuspjeha (Pivac, 2009). Ono što svakako ide u korist obrazovanju u školskoj ustanovi jesu i teorijska polazišta koja postavljaju stručnjaci, tj. eksperti za obrazovanje – promijenjena uloga učitelja i nastavnika (Day, 1999, Formosinho, 2002, Hirvi, 1996), primjena kontrole kvalitete, ali i pravna odgovornost s obzirom na učiteljsku djelatnost. Suvremena se škola, uz ostalo, utemeljuje na učeniku kao aktivnom čimbeniku svojega i općega razvoja. Samonadmašivanje i samoobnavljanje bitne su odrednice postmoderne samoorganizacije (konstituiranja) života i rada učenika u školi, ali su u isto vrijeme i sadržaji i zadaće suvremenog odgoja i obrazovanja (Pivac, 2009: 35).

3. Prema zaključku

Nije nelegitimno zahtijevati obrazovanje kod kuće, ali bi pritom trebalo voditi računa o polazišnim konceptima koji imaju u vidu logičnost i ispravno tumačenje Deklaracije o pravima čovjeka ili pak Europske konvencije za zaštitu prava i sloboda. Također pri postavljanju zahtijeva treba jasno naglasiti kako su se i kada kršila pojedina prava zbog kojih roditelji imaju želju postati učitelji svojoj djeci (kad ih već navode kao razloge). Slovenski je model, čini se, po

mногоčemu neprihvatljiv, što je vidljivo iz više točaka zahtjeva o kojem smo u prethodnom dijelu teksta raspravljali. Ukoliko postoje denominacije koje žele obrazovanje na drukčiji način, tj. obrazovanje kod kuće, onda bi u svakom slučaju trebalo imati u vidu kompetentnost roditelja kao učitelja. Neosporno je da roditelj može biti kompetentan, ali isključivo ukoliko svojim obrazovanjem pokriva određena područja potrebnih kompetencija. Nadalje moramo voditi računa i o socijalnom ozračju u školi, partnerskom odnosu među učenicima, učiteljima i roditeljima koji se ogleda u razumijevanju socijalnih odnosa, ali i koji se zasniva na sposobnosti interakcije. Velika je odgovornost na roditeljima ukoliko se uistinu odluče obrazovati svoje dijete kod kuće, jer ga potencijalno stavljaju pred velike deficite. U prvom redu, tu su škola i vršnjačke grupe kao dva iznimno važna agensa socijalizacije, a u drugom je redu tu nedostatak kontrole kvalitete takvog obrazovanja (provjerljive, po navedenom modelu, jedino na temelju godišnje provjere znanja, i to jednodimenzionalno). Ukoliko se želi uvesti koncept *homeschoolinga*, onda on mora počivati na istinskim načelima i imati iza sebe "hrvatski model", prilagođen hrvatskom obrazovnom sustavu, koji ne traži uporišne točke u obrazovnim sustavima susjednih nam zemalja. Mora nastati u suradnji sa stručnjacima (u prvom redu pedagozima), ne omalovažavajući niz raznih kompetencija učitelja i pedagoga i ne ulazeći u područje njihova profesionalnog djelovanja traženjem mogućnosti obrazovanja bez potrebnih kompetencija. Takvo što ozbiljno ugrožava struku, ali i stavlja u drugi plan niz istraživanja i znanstvenih dostignuća s područja odgoja i obrazovanja. No ipak u sebi nosi jednu pozitivnu stvar, a to je da se kao učitelji i pedagozi moramo preispitati i nanovo zapitati kako na još višu razinu podići kvalitetu našeg rada ili, bolje rečeno, djelovanja. Škola, u konačnici, nikako ne bi smjela biti "arena" u kojoj se nastavnici i učenici bore za pobjedu, a odgoj i obrazovanje ne smiju završiti niti pobjedom nastavnika niti porazom učenika ili obratno. Stoga je važno voditi računa o kvaliteti, za koju je neizbježno ispuniti četiri kompleksna uvjeta: kvalitetno obrazovanje budućih učitelja i njihovo sustavno usavršavanje, stručno utemeljen odabir studenata za učiteljski poziv, znatno manji broj učenika na jednog učitelja te kvalitetno nagrađivanje učitelja za njihov rad (Rosić, 1999: 8). Za kraj, rješenje roditeljima (podnositeljima zahtjeva i pripadnicima navedene denominacije) možemo ponuditi u suvremenim pedagoškim konceptima kulturalno osjetljive pedagogije (*culturally responsive pedagogy*) i interkulturalne pedagogije. Kulturalno osjetljiva pedagogija pokazuje mnogo veći senzibilitet prema učeniku nego tradicionalna. Ona naglašava razvoj pojedinca sa svrhom oblikovanja kvalitetne zajednice, razvoja vještina i kritičkog mišljenja, širenja akademskog znanja, navika zajedničkog života te poticanja želje za društvenim promjenama, čini se, bez kršenja navedene konvencije i deklaracije (Hrvatić, 2011). Interkulturalna pedagogija otvara nov pogled na odgoj, obrazovanje, učitelja i školsko okružje. Na tragu toga koncepta, škola koja ne želi isključivo i samo oblikovati pojedinca nego teži biti i socijalno-ekološka zajednica treba na filozofiji interkulturalne snošljivosti potica-

ti razvoj individualnosti, socijalne kooperacije i društvene odgovornosti (Previšić, 1999). Svaki učenik jest važan činitelj odgojno-obrazovanog procesa i neodvojiv dio škole kao zajednice. Škola se afirmira isključivo kao zajednica (učenika i učitelja) koja vlastitom snagom, energijom (znanstveno-stručnog karaktera i društveno-civilizacijskog utemeljenja) stvara i nove zadaće, mijenja interne okolnosti u kojima se to postiže i otvara perspektive svim novim mogućnostima (Pivac, 2009: 8). Nositelji svih promjena kroz koje škola prolazi ili će prolaziti odnosno aktivni čimbenici ostvarivanja njezinih zadaća jesu učitelji, ali i učenici i njihovi roditelji, koji u isto vrijeme mogu biti i nositelji otpora tim istim promjenama.

4. Literatura:

1. Abdallah-Preteceille M., (2006), *Interculturalism as a paradigm for thinking about diversity*. Intercultural Education, Vol. 17., 475–483.
2. Bielick, S. / Chandler, K. / Broughman, S. P. (2001). *Homeschooling in the United States: 1999* (NCES 2001-033). Washington, DC: US Department of Education, National Center for Education Statistics.
3. Day, C. (1999). *Developing Teachers, The Challenges of Lifelong Learning*. London: Falmer Press.
4. Formosinho, J. (2002). *Universitisation of teacher education in Portugal*. U: O.Gassner, ed. *Strategies of Change in Teacher Education, European views*, Feldkirch, Austria: ENTEP Conference proceedings, 105-127.
5. Gooderham, M. (1996). "Web's a Winner for Home Schoolers." *Globe and Mail*.
6. Hirvi, V. (1996). *Change-Education-Teacher Training*. U: Tella, S. (ur.). *Teacher-education in Finland*. Helsinki: University of Helsinki, 11-19.
7. Hrvatić, N. (2011). *Interkulturalni kurikulum i obrazovanje na manjinskim jezicima*. Pedagogijska istraživanja 1., 7-17.
8. <http://oald8.oxfordlearnersdictionaries.com/> (dostupno 10. siječnja 2012. godine)
9. <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=1891> (dostupno 17. siječnja 2012. godine)
10. <http://www.spiegel.de/international/germ/> (dostupno 10. siječnja 2012. godine)
11. Klassen, F. T. i dr. (1990). *Handbuch reformpädagogischen und alternativen Schulen in Europa*. Baltmannsweiler: Burgbucherei Schneider.
12. Kyriacou, C. (1998): *Temeljna nastavna umijeća*. Zagreb: Educa.
13. Lines, P. (2002). "Support for home-based study." Eric Clearinghouse on Educational Management, University of Oregon. National Center for Education Statistics (NCES). 2001. *Homeschooling in the United States: 1999*.
14. Lines, P. M. (2000b). "Homeschooling Comes of Age." *The Public Interest* 140 (Summer): 74-85.
15. Livni, E. (2000). "Keeping The Faith." ABC News (August 23).
16. Pivac, J. (1995). *Škola u svijetu promjena*. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja Filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu.
17. Pivac, J. (2009). *Izazovi školi*. Zagreb: Školska knjiga.

18. Previšić, V. (1999.) *Učitelj- Interkulturološki medijator*. U: Rosić, V. (ur.). *Nastavnik-čimbenik kvalitete u odgoju i obrazovanju*. Drugi međunarodni znanstveni kolokvij. Rijeka, 78-84.
19. Rosić, V. (1999). *Nastavnik- čimbenik kvalitete odgoja i obrazovanja*. U: Rosić, V. (ur.). *Nastavnik-čimbenik kvalitete u odgoju i obrazovanju*. Drugi međunarodni znanstveni kolokvij. Rijeka, 1-10.
20. Spajić-Vrkaš, V. (1999). *Globalizacija i izobrazba: apokalipsa raja ili rajska apokalipsa*. Društvena istraživanja. 4 (42)., 576-600.
21. Wake, B. (2000). "Home Schooling Gets Top Marks." Ottawa Citizen.
22. Welner, K.M./ Welner K.G. (1999). "Contextualizing Homeschooling Data: A Response to Rudner." Education Policy Analysis Archives 7., 13.

Critical Consideration of Homeschooling Model

Summary: This paper presents a modern concept of homeschooling, which gained popularity due to increasing criticism of formal education. Since this kind of education still has not been made legally possible in the Republic of Croatia, the author focuses on the analysis of starting points related to demands for homeschooling as well as on its critical examination. An attempt to amend the Act on Education in Primary and Secondary Schools has been made by the Croatian Catholic Coalition, which submitted a request for legalization of homeschooling to the Ministry of Science, Education and Sports. Its thorough analysis points at three important elements: homeschooling based on an authentic Croatian homeschooling model, unquestionable qualifications of parents, and assessment of knowledge which takes place more than once per year, which puts students into an unfavourable position. On the other hand, the paper emphasises the school environment and peer groups as important socialization factors, including the most important factor - teachers' education – which is of higher quality, and their continual training, professionally based selection of students for a teaching vocation, a much smaller number of students per one teacher and rewarding teachers for their work.

Keywords: Croatian Catholic Coalition, homeschooling, school, student, teacher.

Kritische Auseinandersetzung mit dem Homeschooling-Modell

Zusammenfassung: Der Beitrag stellt eine moderne Konzeption des „Hausunterrichts“ vor, der durch zunehmende Kritik der formalen Bildung beliebt wurde. Da diese Art der Bildung in Republik Kroatiens noch nicht rechtlich möglich ist, konzentrierte sich die Autorin auf die Analyse der Ausgangspunkte für Anträge für den Hausunterricht, aber auch auf seine kritische Betrachtung. Die Kroatische katholische Koalition reichte den Antrag für den Hausunterricht beim Ministerium für Wissenschaft, Bildung und Sport ein, um eine Änderung und Ergänzung des Bildungs- und Erziehungsgesetzes in Grundschulen und weiterführenden Schulen zu bewirken. Die detaillierte Analyse führt uns zu drei wichtigen Elemente: ein auf ei-

nem authentischen kroatischen Modell des Homeschooling basierter Hausunterricht, unbestreitbare Qualifikation der Eltern und eine Wissensprüfung, die nicht nur einmal jährlich stattfindet, da dadurch die Schüler benachteiligt werden. Auf der anderen Seite wird in der Arbeit die Schule und Gruppen von Altersgenossen als wichtige Sozialisierungsfaktoren hervorgehoben, sowie das Allerwichtigste, nämlich die Qualität der Lehrerbildung und ihre systematische Weiterbildung, fachkundig basierte Auswahl von Studenten für den Lehramt, eine viel kleinere Zahl der Schüler auf einen Lehrer und angemessene Belohnung der Lehrer für ihre Arbeit.

Schlüsselbegriffe: Kroatische katholische Koalition, Hausunterricht oder Homeschooling, Schule, Schüler, Lehrer.